

LAUSUNTO

Liikenne- ja viestintäministeriö
PL 31
00023 Valtioneuvosto

kirjaamo.lvm@gov.fi

lausuntopalvelu.fi

ASIA: Lausuntopyyntö valtioneuvoston asetusluonnoksesta valtionavustukseksi tiedonvälityksen ja uutismedioiden tukemiseen vuonna 2023 (VN/2465/2023)

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää lausuntoja valtioneuvoston asetusluonnoksesta valtionavustukseksi tiedonvälityksen ja uutismedioiden tukemiseen vuonna 2023. Valmisteltava valtionavustus on tarkoitettu kertaluontoiseksi ja koskemaan laajasti eri media-alan toimijoita. Sanoma Media Finland Oy ("Sanoma") kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja esittää näkemyksensä seuraavaa:

Tiivistelmä

Uutismedialla ja sanomalehdillä on huomattava yhteiskunnallinen vaikutus, joka on huomioitava kaikkea sääntelyä kehitettäessä. Sanoma pitää tärkeänä, että Suomessa ylläpidetään maantieteellisesti laajaa uutismedia- ja sanomalehtitarjontaa. Tämän toteuttamiseksi Sanoma kannattaa erilaisia toisiaan täydentäviä mediatukia.

1. Nopeasti etenevän digitalisaation investointipaineita helpottamaan, Sanoma kannattaa valtioneuvoston asetusluonnoksen mukaista kertaluonteita valtionavustusta. Tuen tulisi olla alue- ja alustaneutraali.
2. Sanoma pitää välttämättömänä, että lukemisen verotusta kevennetään ja tilattavien uutismedioiden ja sanomalehtien arvonlisävero lasketaan EU:n sallimaan alimpaan 0 %:iin.
3. Sanoma esittää lisäksi, että valtio varmistaisi pienemmille sanomalehdille elintärkeän kansallisen uutistoimiston STT:n toiminnan jatkumisen nykyisessä laajuudessaan, kasvattamalla valtion omien uutispalveluiden ostoa STT:ltä.

Uutismediat ja sanomalehdet kansalaisten sananvapauden ja demokratian toteuttajina

Uutismedialla ja sanomalehdillä on keskeinen tehtävä kansalaisten sananvapauden toteuttamisessa.

Suomessa julkistaan noin 170 sanomalehteä. Näillä alueellisilla ja paikallisilla julkaisuilla on korvaamaton tehtävä paikallisen demokratian ja tiedonvälityksen turvaajana. Nämä julkaisut voivat kuitenkin toimia itsenäisesti vain, jos ne ovat myös tulorahoituksensa osalta itsenäisiä.

Nämä mediajulkaisut:

1. vahvistavat demokratiaa olemalla kansalaisille väylä osallistua yhteiskuntaan ja tekemällä päätöksenteosta läpinäkyvää
2. antavat kansalaisille faktapohjaista tietoa oman mielipiteensä muodostamiseksi
3. estävät syrjäytymistä, lisäävät suvaitsevaisuutta ja torjuvat vihapuhetta
4. torjuvat algoritmipohjaisen sosiaalisen median aiheuttamaa kuplautumista ja mielipiteiden muodostamisen kaventumista
5. ovat vahva perusta kansalaisten henkiselle huoltovarmuudelle ja ne vaimentavat hybridi vaikuttamisen ääniä

Paikalliset sanomalehdet ovat paikallisten yhteisöjen ääni

Suomi on sanomalehtien ja uutismedian tilausmaa. 99,1 % sanomalehdistä tilataan kotiin kannettuina tai sähköisesti saatavina. Suomi on maantieteellisesti laaja maa. Suhteellisen pieneen väestöön suhteutettuna Suomessa on hyvin runsas ja monimuotoinen sanomalehtitarjonta. Laajalevikkeiset monta kertaa viikossa ilmestyvät päivälehdet ovat alueidensa pääuutismedioita. Alueelliset ja paikalliset sanomalehdet täydentävät näiden uutistarjontaa korvaamattomalla tavalla. Nämä ovat yhteisöjen ääni. Yhdessä nämä lähes 170 sanomalehteä muodostavat rungon suomalaiselle uutissysteemille.

99,1%

sanomalehdistä **tilataan** kotiin kannettuina tai sähköisesti saatavina

Nopeasti etenevä digitalisaatio muuttaa liiketoimintamalleja ja aiheuttaa mittaavia investointipaineita julkaisuille. Yleinen kertaluonteinen mediatuki on kannatettava ratkaisu näiden investointipaineiden keventämiseksi ja varmistamaan, että varsinaisesta toimitustyöstä ei jouduta tekemään journalistista laatua tai sen monimuotoisuutta kaventavia leikkauksia teknologiainvestointien rahoittamiseksi.

Toisiaan täydentävät mediatuet turvaavat uutismedian

Sanoma pitää valtioneuvoston asetusluonnoksen tavoitteita tärkeinä ja hyvin perusteltuina.

Uutismedian ja sanomalehtien toimintaympäristö on muuttunut voimakkaasti ja sen kyky toimia itsenäisesti tulorahoituksella on heikentynyt. Viimeaikaiset suuret muutostekijät, kuten globaalin pandemian aiheuttamat muutokset kuluttajakäyttäytymisessä mainosmarkkinassa, sekä Venäjän hyökkäyssodan seurauksena nopeasti kiihtynyt inflaatio sekä sähkön ja raaka-aineiden, kuten paperin kallistuminen. Näiden muutosten negatiivisia vaikutuksia kompensoimaan on valtion perustelua valmistella ja ottaa käyttöön toisiaan täydentäviä mediatukia:

Kertaluonteinen mediatuki soveltuu parhaiten tukemaan julkaisijoita mm. nopeasti etenevän digitalisaation investointipaineista selviytymisessä. Näin ollen Sanoma kannattaa lausuntopyynnössä estettyä kertaluonteista mediatukea. Sanoma painottaa kuitenkin, että tuen tasapuolisesta jakautumisesta huolehdittava niin määrällisesti kuin suhteutettuna toimijoiden kokoon nähden, jotta sen aiheuttama mahdollinen markkinoita vääristävä vaikutus minimoidaan. Tuen myöntämisessä olisi myös huomioitava kustantajat, joilla on useampia laajalevikkisiä lehtiä. Näitä lehtiä ei tulisi tuen näkökulmasta asettaa eriarvoiseen asemaan omistajarakenteensa vuoksi. Olennaista on tukea kansalaisille ja yhteiskunnalle tärkeän mediasisällön tuottamista, riippumatta siitä, millaisella yhtiörakenteella sitä kustannetaan. Kertaluonteinen mediatuki soveltuu huonosti uuden työvoiman palkkaamiseen.

Arvonlisäveron alentaminen 0 %:iin on kaikkia julkaisijoita tasapuolisesti kohteleva tukimuotoa. Se ei vääristä sananvapautta eikä sen myöntämiseksi tarvita hakemusmenettelyä eikä hakemuksia vertailevaa viranomaisharkintaa. Tulevan hallituksen tulisi ripeästi valmistella ja ottaa käyttöön tämä tuore EU-säätelyn antama mahdollisuus määrätä tilattavat uutismediat ja sanomalehdet alimpaan, 0 %:n arvonlisäverokantaan.

Kansallinen riippumaton uutispalvelu turvaa erityisesti alueellisten ja paikallisten uutismedioiden ja sanomalehtien pääuutistarjonnan. Suomen kansallinen riippumaton uutispalvelu on perustettu vuonna 1887 ja sen uutisia julkaisevien lehtien yhteenlaskettu levikki ylittää 2,5 miljoonaa.

Alueelliset ja paikalliset uutismediat ja sanomalehdet keskittyvät oman talousalueensa asioihin ja tapahtumiin. Tämä eriytyvä paikallinen uutistarjonta täydentää valtakunnallista uutistarjontaa. Näiden lehtien on merkityksellisyytensä säilyttämiseksi julkaistava myös valtakunnan uutisia. Nämä uutiset ne hankkivat suurelta osin kansalliselta uutistoimistolta.

Mediakentän muuttuminen on vaikuttanut voimakkaasti myös kansallisen uutispalvelun STT:n toimintaan. Tämän johdosta mm. STT:n taloudellisesta tukemista on keskusteltu kahden edellisen hallituskauden aikana.

Sanoma esittää, että valtio arvoisi mahdollisuuksia ja kannattavuutta hankkia eri hallinnonaloilleen uutispalveluja keskitetysti. Valtion kasvavilla asiakkuuksilla vahvistettaisiin kansallisten uutistoimistojen kykyä ylläpitää monimuotoista uutistarjontaa.

Jakelutuki. Postilain uudistamisen yhteydessä hyväksyttiin ponsi, jonka mukaan tuli valmistella ja toteuttaa ratkaisu 1–2 kertaa viikossa ilmestyvien, jakelutuen ulkopuolelle jääneiden, sanomalehtien paikallislehtien tukemiseksi. Asetusluonnoksen mukainen

LAUSUNTO

mediatuki vastaa vain osittain eduskunnan edellyttämään mediatukilakiin. Tämä tulisi ottaa huomioon pysyvemmän mediatuen valmistelussa.

Rinteen / Marin hallitusohjelmassa linjattiin median osalta seuraavaa:

"Hallitus tukee sanavapautta ja demokratian toimivuutta vahvistamalla vastuullisen median toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä sekä kansalaisten tasavertaisia mahdollisuuksia saada luotettavaa tietoa ja sivistää itseään."

Sanoma kannattaa yllä mainittua hallituksen tavoitetta ja esittää, että Liikenne- ja viestintäministeriö jatkaa sen mukaisesti kattavan mediatukiohjelman valmistelua huomioiden, mitä tässä lausunnossa on esitetty.

Helsingissä 3. maaliskuuta 2023

Sanoma Media Finland Oy

Marcus Wiklund
Johtaja, yhteiskuntasuhteet